Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Темрява, що вповзла в Україну, загрожує всім... Але темрява не вічна. І триватиме вона рівно стільки, скільки терпітимемо її ми.
Юрій Щербак

№ 44 (306)
25 листопада
2010 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

27 листопада – вшанування пам'яті жертв голодоморів і політичних репресій

Україна пам'ятає! Світ визнає

Їх було мільйони вільних і добрих господарів української землі. Але саме своєю особістю вони і становили найбільшу загрозу московській владі. І вона знищила їх голодом. В українському родоводі залишилась незагоєна рана-могила. З неї волають убиті й ненароджені покоління українців. Пам'ятаймо про них. Запалімо суботнього дня свічку у вікні. Хай її тепло зігріє якусь невинну душу у далеких засвітах. І мертвим, і живим, і ненародженим.

У Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відкрилась виставка-реквієм «Чорна сповідь моєї Вітчизни», присвячена пам'яті жертв голодоморів. На виставці представлені роботи вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджували тему голодоморів в Україні 1932–1933 років. Прийди і прочитай.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ

Націєзахисна дія

У минулому числі «Галицької Просвіти» (газету можна придбати в «Українській книгарні» обласної «Просвіти») надруковане клопотання до Генерального прокурора України про притягнення до кримінальної відповідальності очільників держави згідно зі статтями Карного Кодексу України, що передбачають покарання за порушення національної і расової рівноправності, розпалювання національної ворожнечі. Ми звернулися до просвітян, усіх краян якомога ширше розповсюдити цей документ усіма можливими засобами, підписуватися під ним і відправляти Генеральному прокуророві України за адресою: **вул. Різницька, 15, м. Київ, 01001.** До речі, одним із перших це клопотання підписав наш постійний автор Святослав Караванський.

Не бійся цього антиукраїнського режиму, а борися з ним! Не зраджуй визвольної справи своїх попередників! Не мовчи, коли ображають твою національну і людську гідність! Не будь байдужим, бо саме через байдужість і чиниться зло на нашій землі. Лише так і лише спільно зможемо утвердити правду і справедливість. **Знай: твій учинок – націєзахисна дія задля сьогодення і майбутнього українського народу.**

ВЛАДА І БІЗНЕС

Поговорили ніби щиро

В облмуздрамтеатрі відбулася зустріч голови облдержадміністрації Михайла Вишиванюка з підприємцями області на тему «Влада і бізнес». Її учасниками були керівники обласних структур, ДПА, прокуратури, Центру зайнятості, керівники районів і міст.

Спершу заслухали представників бізнесу. Виступали таксисти, підприємці з Надвірної, Галицького району, Городенки та Коломиї.

«Держава не повинна втручатися в бізнес», – такою була основна думка більшості промовців.

«Податковий кодекс потрібен, однак цей довгоочікуваний документ потребує суттєвого доопрацювання», – стверджували учасники зібрання.

Були зачитані звернення до керівництва обласної та центральної влади. Зокрема, висувалися пропозиції до Президента «ветувати Податковий Кодекс» та скерувати його на доопрацювання, «аби врахувати думку підприємців».

Подібні зустрічі з підприємцями мають відбутися в усіх районних центрах області, «щоб почути думку кожного», систематизувати пропозиції та зауваження.

Водночас голова облдержадміністрації закликав підприємців у разі порушень законодавства з боку державних службовців звертатися до влади.

«ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА» – ДЛЯ КОЖНОГО ОСВІТА

ШАНОВНІ КРАЯНИ! ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!

Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Вона й надалі працюватиме на національно-просвітянську ідею, для реалізації тих сподівань, на які чекає українство.

І для того, щоб мати надійного провідника у сучасності і в майбутнє, передплатіть «ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ».

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без вартості оформлення): *на місяць – 3,38 грн., на три місяці – 10,14 грн., на півроку – 20,28 грн., на рік – 40,56 грн.*

СВЯТО

Татове міцне плече

Що таке Батьківщина?
За віконцем калина,
Ніжна пісня матусі,
Дужі руки татуся.

На свято Архістратига Михаїла обласна організація «Жіноча громада» у Народному домі «Просвіта» відсвяткувала День Батька, яке вона вперше провела п'ять років тому. Зверталася і до колишнього Президента України, щоб це свято відзначалось на державному рівні. Написала тепер лист до нового, щоб таким чином піднести роль батька у вихованні й становленні дитини.

Цього року вшановували десятьох «Найкращих татів», їм вручали сертифікати, пам'ятні сувеніри, зокрема, портфелі, був солодкий стіл і, звичайно, барвиста концертна програма. Все це відбулося за сприяння головного управління в справах сім'ї та молоді міськвиконкому. Треба зауважити, що й поети і композитори почали останнім часом писати більше творів про тата. Бо п'ять років тому навіть важко було знайти твори на цю тематику, та й самих виконавців, які б їх презентували.

На святі вперше виконала пісню «Татова калина» Софійка Терлецька з Бурштина. Вона її заспівала для свого дідуся Олександра Джури – директора енергетичного коледжу, якого визнали «Найкращим батьком 2010 року». Для Володимира Балагури і всіх татусів, які сповідують християнські принципи, пісню «Таточку, татусю» співала Зоряна Рощук. У робочому кабінеті цього лідера будівельної галузі міста побував Любомир Гузар, бо чимало коштів підприємець перерахував на будівництво Патріаршого собору УГКЦ в Києві.

Зворушливо читав свої вірші інженер-архітектор Орест Івасик, які він пише у вільну хвилину. А його розумом і працею спроектовано чимало новобудов міста й області, зокрема, критий ринок в Івано-Франківську, будинок політосвіти, відпочинковий комплекс «Карпати», туристичну базу «Карпатські зорі» у Верховині, культурно-побутовий комплекс у Делятині, ряд церковних споруд. Татом і дідусем гордяться двійко дітей, двійко онуків і стільки ж правнуків.

Для молодого тата, який встигає брати активну участь у громадсько-політичному житті Івано-Франківська й віддавати батьківське тепло своєму восьмирічному синочку, «Батьківську пісню» виконувала Анастасія Гариджук.

Серед славних татів нашого міста були вшановані й Ростислав Держипільський – директор обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка. Висловлюючись словами його маленьких діток, мама для них – повітря, а тато для них – свято.

Пісню «Батьківський поріг» для Олега Модлінського задушевно виконав Орест Турок. Разом із дружиною пан Олег виховав двох прекрасних дітей, які знайшли себе в житті, здобули вищі освіти, працюють і користуються авторитетом у своїх колективах.

Як не прикро, але не кожна дівчинка чи хлопчик промовляють дорогі для кожного з нас слова «тато» і «мама». Проте існують родини, для яких усиновлення – чудовий шлях для творення сім'ї. На приємний подив багатьох такий крок у 2006 році зробив Віктор Гулак із Калуша. Він на виховання з дитячого будинку взяв спочатку чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а згодом – ще двох. Усім дає раду й за це нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня. В знак вдячності для цієї родини з Рогатина прибула виконати музичний сувенір Іринка Кривень, а зразковий танцювальний колектив ЦДТ «Радість» під керівництвом Любові Харебіної виконував танці.

Вшанували дуже активного у громадському й політичному житті Снятинщини, який за власні кошти випускає ветеранську районну газету, тата Василя Шияна.

Начальником технічного відділу на обласному радіо працює Іван Родик. Окрім того, що він добрий фахівець, говорили про нього як і про молодого тата, який добре виховує своїх Сашка та Сергійка на радість людям і Україні.

Для таких татів співала пісню «Тато і мама» переможниця обласного конкурсу патріотичної пісні Христина Васкул із Коломиї.

До сліз сприймалися теплі слова, сказані на адресу рідного батька, шанованого в місті Василя Сав'юка, його синів Володимира та Василя, які самі вже стали батьками, займають поважні посади: заступника директора дитячої спортивної школи «Олімп» і заступника начальника обласної митниці. Обидва мають по дві вищі освіти. А Василеві від батька передався ще й талант писати вірші, які Володимир Домшинський поклав на музику і які співають такі відомі артисти як Богдан Сташків і Надія Шестак. Не без хвилювання співали для тата на святі й самі два брати. Заключними акордом урочистостей була пісня у виконанні Надії Легун «Роде наш красний».

Тож нехай, наші дорогі татусі, ваші дні й літа ще довго квітнуть під небом України, а тиха чиста радість щоденно повертає до вашої хати. Нехай Божі ласки зійдуть на вас і ваші родини.

Михайлина БОДНАР

ТАК ДУМАЮ

ПОЧУВАННЯ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ

Українське громадянське суспільство зароджується, воно демонструє ознаки життя. Великий український позитив нарешті починає набувати обрисів, формується у вигляді конкретних і організованих людських протестів проти утисків дрібного й середнього підприємництва. На черзі марші безробітних, тож, може, в Україні виникнуть справжні профспілки. У відповідь на соціальні обіцянки й показову турботу владигодувальниці люди відверто скажуть, що це вони годують себе і тих, хто при владі.

Після депресії мусить настати час людської самоповаги й це дасть відчуття сили, здатної змінювати владу і робити життя кращим, веселішим. Справжня самоорганізація повинна виникати виключно як спосіб щось змінити чи вказати владі на її обов'язок служити нації. Важливо, щоб у цей вільний процес занадто не втручались професіоналитеоретики від соціології й активні політики. Тільки справжня народна акція справляє враження і додає оптимізму.

Якщо думати про самоорганізацію серйозно, треба всім суспільством сприяти самоорганізації етнічних українців як історично найбільш ослабленої, але найбільш численної спільноти, що створює гуманітарний стержень державності. Без цього громадянське суспільство не може стати довершеною системою, зручною для життя громадян будь-якого етнічного походження і віри. Українське етнічне осердя громадянського суспільства слід розглядати не як домінанту над світом національних меншин чи російськомовного населення держави, а як кістяк-опору громадянського суспільства, в якому враховуються інтереси всіх громадян.

Треба нарешті дати собі відповідь на сакраментальне запитання: «Навіщо українцям об'єднуватися?» Щоб стояти на мітингах і майданах? Мати тільки одну партію? Голосувати стадом за того, кого винесла нагору брудна політична хвиля слави і грошей?..

Ідея зримої єдності всіх і вся насправді є нереальною і непотрібною. Для початку спробуймо піддати сумніву всі гасла, які ми повторювали досі, й неодмінно закрадеться підозра, що хтось нам їх вчасно підказав чи нав'язав, поступово перетворюючи наш народ без досвіду демократії в жертву логічної задачі філософа Буридана. Йдеться про такого собі осла, що вмер з голоду, перебуваючи на однаковій відстані від абсолютно однакових копиць сіна, не зробивши рятівного вибору. Насправді більшість ослів живуть прекрасно, бо не морочать собі голову ідеальним вибором, а йдуть до найближчої купи сіна. Аналогічно більшість народів світу просто живуть, обираючи не ідеал чи національну ідею, а дбаючи про задоволення від життя сьогодні. Нам же комплекс Буриданового осла не дає просто, без зайвих слів облаштовувати Україну на український лад замість творити собі ілюзії і на кожних виборах мучитись вибором з двох однаково неприйнятних кандидатів.

Все буде добре, якщо сконцентрувати сили на щоденному захисті й утвердженні української мови й української самобутності та досягненні високої якості життя. Всі, хто цьому заважає, повинні відійти від влади під тиском активних українців. Ми звикли захищати мову публічно, хоч захистити її можна лише домагаючись, шукаючи й купуючи інформацію українською і не зраджуючи мову в особистому житті. Кожен українець мусить щось робити для того, щоб життя було влаштоване на український лад.

Кажете, що національні меншини мають таке ж право на вільне життя, як етнічні українці? А хто їм заважає, адже українці дбають про свій український світ, не змушуючи нікого зрікатись власної етнічної самобутності. Та все одно воно не може бути таким яскравим і повноцінним, як на території рідної нації. Проте в Україні меншини ввів в оману Президент Леонід Кравчук заявою про те, що меншини в Україні почуватимуться краще, ніж на землі рідного етносу. Це було сприйнято буквально – як заохочення меншин, передовсім росіян, до державного самовизначення нарівні з українцями, не зважаючи на те, що українці є автохтонами. А завершилось тим, що зараз навіть слово «автохтон» вважається некоректним і викликає жахливі звинувачення, які падуть на голови українців.

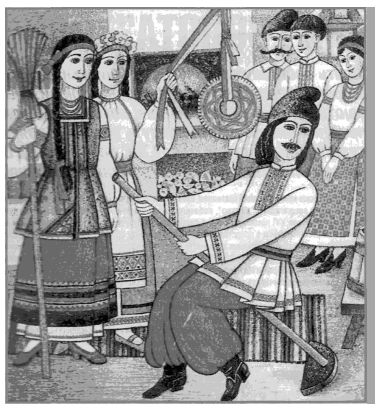
Нас привчають до того, що в цій державі краще було б, якби кожна найменша національна група мала однакове моральне право почуватись, як удома, ніби всі, в тому числі й українці, одночасно зайшли в пустку на ймення Україна й почали будувати тут державу з голого фундаменту, як Вавилонську вежу. Вавилонську вежу стародавні люди так і не побудували. Так і нашу державу все ніяк не довершать, і чим далі, тим менше вона нагадує проект любої українському серцю держави-домівки.

Якщо меншини готові бути тут повноправними жителями, маючи підтримку рідних держав, то українцям така ж рівноправна роль квартиранта в Україні не до душі, бо тоді нам треба шукати співчуття в діаспори, бо другої такої України немає. Бо від етнічних українців вимагається нікому не заважати власною українськістю. Насправді в Україні є дефіцитом не хліб, а просте задоволення від етнічного самобутнього життя. Наші предки були стократ біднішими, але жили веселіше завдяки збереженій самобутності традиції і культури. Зараз навіть на заході України на весіллях пропадає веселість і спів, а музики чомусь грають дуже гучну мішанину російсько-єврейсько-молдавсько-африканської музики і завжди кримінальну «Мурку».

Настав час активної участі кожного українця – згадати своє українство, жити за правилами українства, змінювати власне оточення на український лад, виховувати дітей українцями, не сподіваючись на школу. Все елементарно просто й водночас важко, бо вимагає від нас боротьби з собою і долання особистих проблем, яких і без того достатньо. Це лицарський стиль життя і він дає задоволення навіть тоді, коли мета ще не досягнута. Холуєм жити можна, іноді імітуючи стурбованість занепадом української мови й культури, але таке життя не залишає по собі неповторного почування вільної людини. Все буде добре, варто лиш кожному з нас зробити правильний вибір між чином лицарським і долею зігнутого грішника, колишнього українця.

Володимир ФЕРЕНЦ

ТРАДИЦІЇ

ВІД ТРЕТЬОЇ ПРЕЧИСТОЇ ДО НОВОРІЧЧЯ

Грудень землю грудить і хату студить. А ще – грудень не брат, а холоднеча – не сестра. А ще – грудень око снігом радує, а вухо морозом рве. Так кажуть у народі про перший зимовий місяць, водночас – останній місяць року.

Останнім, яке завершує осінній цикл свят, здавна вважалось Виденя – Введення у храм Пресвятої Богородиці, або Третя Пречиста. Припадає воно на 4 грудня. Вважалось за великий гріх після Введення і до Благовіщення (7 квітня) копати або зрушувати землю, «бо вона спочиває і на літо сили набирається».

Народна назва свята – Видення – походить від того, що люди вірили, ніби цього дня Бог відпускає праведні душі, щоб вони могли подивитись (видіти) своє тіло.

Опівночі перед Введенням жінки вдавалися до всіляких ворожінь. Також на Введення в кожній оселі з нетерпінням і острахом очікували, хто першим провідає родину (подібне маємо на Різдво й Василя). Якщо до хати заходив веселий парубок, та ще й з грішми, то це було доброю новиною. Але коли оселю відвідувала стара, немічна й бідна людина, особливо літня жінка, то «вже добра не жди». Також недоброю ознакою було приходити за позичкою. Тому господині стежили, аби не впустити до хати непроханого гостя – перед ним замикали двері. Зрештою, й самі люди намагалися цього дня не ходити в гості.

Хоч і мовиться, що «Введенські морози ще зими не роблять», але під цю пору стає дедалі холодніше й остигла земля вже чекає білої шуби, сподіваючись, що «Третя Пречиста снігом покриває».

Серед численних «жіночих свят» найзнаменнішим є свято святої великомучениці Катерини, що припадає на 7 грудня. Дослідники християнських вірувань вважають, що в давнину це було свято дівочої долі. Наші пращури щиро вірили, що при народженні людини Бог неодмінно посилає їй і долю – добру чи лиху. Досить часто серед народу можна почути вислови на кшталт «така її доля». За народним уявленням образ долі – неопредметнене явище, яке існує поряд з людиною і завжди супроводжує її в усіх справах: допомагає або навпаки – завдає прикрощів.

Традиційно з приходом Катерини сподівались на люті морози. Тому й казали – «На святу Катерину ховайся під перину».

(Чит. стор. 4)

ВАНДАЛІЗМ

СВЯТОТАТСТВО НА МАЙЗЛЯХ

Приблизно в один і той самий час, в ніч з 19 на 20 листопада, на території монастиря Царя Христа отців-василіян (на Майзлях) і на території середньої школи № 15 в Івано-Франківську, що перебуває під духовною опікою отців-василіян, невідомі блюзніри понівечили фігури Пречистої Діви Марії та Матерії Божої з Дитятком Ісусом. Відбиті половина обличчя та кисті рук у фігури Пречистої біля церкви, знесені повністю обличчя дитятка Ісуса та верхня частина голови Матері Божої в школі мовби переносять у недавні комуністичні часи, коли обабіч доріг стояли фрагменти понищених фігур святих. Схоже, до нас повертається войовничий атеїзм. Правову оцінку актам вандалізму повинні дати уповноважені державні органи.

ПРАВДА ПРО КРИВДУ, ДОБРО І ВІРУ

ЖИВУ ЗАВДЯКИ УПА

Публікуємо вміщений на Інтернет-сайті «Майдан» спогад* дочки західноукраїнського рабина, яка була спочатку в санітарній службі УПА, згодом – у розвідці УПА, потім – знову в санітарній службі, а після переходу групи на Захід виїхала в Ізраїль. Просимо стурбованих правописом зайво не турбуватися, бо до 1939 року в Галичині слова «єврей» в правописі не було, ми залишили правопис авторки, тобто «жид» – без жодних намірів національно образити євреїв. Зате хай подивуються толерантності українців, яких дуже часто звинувачують в антисемітизмі.

Те, що я сьогодні живу й усю снагу моїх літ віддаю вільному Ізраїлю, я завдячую, очевидно, лише Богові та УПА. Богові за те, що дав мені такі очі, як волошки українських піль, і золотисте волосся розлогих ланів пшениці. Що не нарисував на моєму обличчі відвічного тавра Ізраїля, і я росла, не уподібнюючись до моїх прапрадідів, Рахилі чи Ревеки, а, навпаки, нічим не різнилася від Марусі, Орисі чи Олі, дівчат української землі. Я не раз дивувалася, чому захотілося Єгові створити мене зовсім не подібною до моєї матері, рудоволосої, зеленоокої Сари, ані до батька, чорноволосого із семітським носом та старозаконними пейсами, рабина міста Б. (Болехова – ред.) в Західній Україні. Сьогодні я розумію те. Його Пресвята Воля хотіла, щоб я працювала ще на славу того Ізраїля, за волю якого я молилася ціле життя; тої ще Мойсеєвої обітованої землі, якій належить половина мого серця, бо друга половина залишиться до смерти повна любови до тої землі, на якій я родилася, на якій я зросла.

Родилась я таки в тому містечку Б., що лежить за 75 кілометрів від Львова. Батька мого шанували в містечку не тільки жиди. Була це надзвичайно чесна людина, що життя своє вела згідно з Божими заповідями, що любила своє, але шанувала й чуже. Не дивно було, що батько мій жив у приязних стосунках з місцевим гр.-кат. деканом, до якого часто заходив на дискусії про Біблію Старого Заповіту. Донька того ж священика, Оля, була моєю найщирішою товаришкою від першої кляси. Після закінчення народної школи віддав мене батько до місцевої гімназії «Рідної школи», хоча була в місті теж польська державна гімназія. Батько казав, що в українській школі я переноситиму менше приниження. Але він дуже помилився, вживаючи слова «менше». За вісім років навчання в українській школі я не зазнала жодного приниження. Товаришки вважали мене рівнорядною товаришкою, ставилися до мене, як до українки. В гімназії вивчила я докладно літературну українську мову, пізнала велич духу української літератури. І з часом я стала ненавидіти ворогів України й любити її приятелів. Вдома виховували мене за старозаконним звичаєм. Говорили ми не діалектом, а чистою гебрейською мовою.

Батьки змалку защіплювали в мене любов до Ізраїля, такої ж поневоленої батьківщини, як і Україна. І тоді, коли я вже почала вглиблюватися в нутро своєї душі, я побачила, що моє серце поділене на дві рівні частини. В одній горить любов до Ізраїля, в другій – до України. Може, комусь видається моє твердження абсурдом, мовляв, велика, могутня любов існує тільки одна. Але коли я аналізую себе ще раз сьогодні, коли вже виключена якась хиткість, я можу сміло сказати, що обидві любови були і є однаково великі й однаково сильні!

В році 1935 я здала матуру й хотіла записатися у Львові на медичний факультет. Але моє подання відкинули разом із поданням 38-ми українців. Я була одинока жидівка, якої не прийняли. Тоді я записалася на філософію. Цього року виїхали до Палестини мої батьки, до яких я мала приїхати після закінчення студій. У червні 1939 р. закінчила я студії і одержала докторський титул. 28 вересня мав відплисти до Палестини корабель, на який я мала зарезервований квиток. Але 1 вересня вибухнула війна, і я не встигла виїхати зі Львова. Нові господарі – большевики спочатку ставилися до жидів прихильно. Я відразу одержала працю в середній школі, промовчавши, очевидно, моє соціяльне походження.

Але не минуло року, як одного ранку з'явилися в моїй хаті міліціонери і звеліли збирати речі в дорогу. «В яку дорогу?» – спитала я спокійно, думаючи, що зайшла якась помилка. Я показала їм паспорт, усі потрібні довідки. Але все було даремно. Прийшов наказ вивозити жидів на Сибір та й годі. І тоді я почала збирати всі речі, одягнулася в найліпше вбрання і думала піддатися долі. Перед виходом я попросилась в туалету. Мені дозволено. Там ждав мене рятунок. Я жила в партері, вікно туалети виходило на подвір'я, я вискочила через вікно й перехідною брамою втекла на іншу вулицю.

Ввесь час, аж до відходу большевиків, я переховувалась у моєї товаришки Олі, доньки священика з нашого містечка. Оля працювала в харчовому відділі бухгальтеркою і ледве змогла виживити нас двох. Вона ділилася зі мною останньою шкоринкою хліба і була наче рідна сестра; вона ніколи не дала мені відчути того страху, який переживала через мене, наражуючи своє життя. Але і в неї, як і в мене, не було нікого. Мами не мала змалку. А батька вбили під час війни поляки – т. зв. Леґіон смерти, що складався з кримінальних злочинців і був висланий палити українські села та вбивати свідомих українців.

Коли вступили у Львів німці, я була, мабуть, одинокою жидівкою, що раділа їхньому приходові. Я думала, що вони створять Україну, а самі підуть проти большевиків. Але як я болюче розчарувалася! Скоро моя радість перетворилася в жах. Те, що почали робити німці з жидами, а опісля з українцями, було ніщо інше, як тільки продовження большевицької жорстокости.

Жила я далі з Олею, працювала кравчинею в українських домах. Документи мала на прізвище українське, обличчя моє не було підозріле, але нерви мої не видержували. Кожного дня я бачила великі колони жидів, що покірливо йшли на смерть у супроводі декількох поліцаїв. Мене брала лють за ту покірливість. Я затулювала рота, щоб не крикнути їм: «Киньтеся і вбийте тих кількох поліцаїв, вас переважаюча більшість, згинете і так, але як герої, а не як раби!» Я часто розмовляла про те з Олею, вона казала мені, що жиди не здібні на геройські вчинки. Тоді я погоджувалася з нею.

Ох! Олю, що б я могла оповісти тобі, як вміють по-геройськи боротися і вмирати сини Ізраїля, але ти напевне сама те бачиш... Життя у Львові ставало небезпечне і для українців.

Упоравшись із жидами, німці почали арештувати українців. Тюрми заповнилися українською молоддю, інтеліґенцією, а згодом і свідомими селянами. Часті розстріли, арешти і вивіз у Німеччину в концтабори були на денному порядку. Але українці не були покірливі, як жиди, за кров вони відплачували кров'ю, за смерть – смертю. Тоді вже доходили до мене вісті про УПА на Волині. З часом рух цей зріс і поширився по всій «звільненій» німцями Україні. Я здогадувалася, що Оля теж має зв'язки з УПА, бо одного дня з'явилася в нашій хаті машинка, на якій Оля писала всякого роду пропаґандивні речі.

Часом в суботу ввечері Оля зникала й приїжджала в понеділок удосвіта, часто заболочена і втомлена. До нас почали заходити незнайомі мені хлопці й дівчата. Вони довго пересиджували в кімнаті Олі, або приходили тільки за ліками, що їх вона приносила з аптеки, де працювала ляборанткою.

Стела КРЕНЦБАХ

**Зберігаємо правопис авторки.*

(Закінчення буде)

НОВОСІЛЛЯ

ФІЛАРМОНІЯ ОНОВИЛАСЬ

Відкрито новий корпус обласної філармонії. Вітальні слова на урочистостях виголосили голова Івано-Франківської облдержадміністрації М. Вишиванюк, перший заступник голови Івано-Франківської обласної ради З. Береговський, міський голова В. Анушкевичус, директор філармонії В. Турянин. Чин благословення нового корпусу філармонії здійснили єпископ Івано-Франківської єпархії УГКЦ В. Війтишин, керуючий Івано-Франківською єпархією УПЦ КП архієпископ Іоасаф.

Після перерізання стрічки делеґація представників органів державної влади й місцевого самоврядування, мистецьких колективів філармонії оглянула адміністративно-репетиційні приміщення. З нагоди відкриття нового корпусу відбувся святковий концерт. У ньому взяли участь академічний камерний оркестр «Harmonia nobile» (художній керівник – О. Герета, концертмейстер і соліст – Н. Мандрика), тріо бандуристок «Пекторалъ» та дует «Діалоги» (художній керівник – В. Павліковський), вокально-інструментальний ансамбль «Любисток» (художній керівник – В.Турянин), джаз-квінтет «Арт-престиж», Академічний Гуцульський національний ансамбль пісні і танцю «Гуцулія», автор і виконавець, лауреат Всеукраїнських конкурсів Т. Мазур.

Цікава історія філармонії та її приміщень. Наприкінці XIX ст. Музичне товариство ім. С. Монюшка у Станиславові поставило собі за завдання заснувати в місті стаціонарний театр. На прохання товариства магістрат безоплатно виділив ділянку землі під будову. Кошти були виділені місцевими громадсько-культурними товариствами й зібрані серед городян. В оголошеному конкурсі перемогу здобув «проект В. Мілковського», автор якого був невідомим у місті й не вказав своєї адреси (насправді це був проект інженера міської залізниці Юзефа Лапіцького). Технічне керівництво будівництва здійснювали інженери М. Кучинський, Ю. Лапіцький та будівничий Я. Шпорек. Споруджувати театр почали навесні 1891 р. Урочисте закладення каменя відбулося 21 травня. Він був замурований у фундамент під вхідними дверима між фойє і залом. Будова йшла швидкими темпами: в серпні закінчене мурування, у вересні – штукатурні та покрівельні роботи. 22 листопада 1891 р. відбулося урочисте відкриття театрального приміщення. Театр був споруджений як цегляна двоповерхова споруда з підвалом, Г-подібна у плані, з напівкруглою наріжною частиною і довшим крилом. Вхід був акцентований чотириколонним портиком, над наріжною частиною височіла баня зі шпилем. Зал для глядачів мав 280 місць. У Першу світову війну будинок зазнав значних руйнувань, реконструкція була проведена в 1928–1929 рр. за проектом С. Трелі. Приміщення набуло конструктивістських рис, зникли баня і портик. Кількість місць збільшили до 550.

Івано-Франківська обласна філармонія заснована 1 листопада 1940 року з метою проведення концертної діяльності в містах і районах області. Тут у різний час виступали такі славетні майстри української сцени: М. Заньковецька, М. Садовський, С. Крушельницька, Л. Курбас, Н. Ужвій, Г. Юра, А. Бучма, З. Гайдай, І. Паторжинський, співаки всесвітньовідомої Республіканської капели під орудою О. Кошиця.

Сьогодні Івано-Франківська обласна філармонія є центром професійної музичної культури на Прикарпатті. 1984 року при філармонії створили камерний оркестр «Harmonia nobile», якому в 2006 році був наданий статус «академічний»; 2000 року – струнний ансамбль «Quatro corde»; 2008 року – симфонічний оркестр. Працюють малі форми – солісти-вокалісти, солісти-інструменталісти, дует «Діалоги», тріо бандуристів «Пекторалъ», вокально-інструментальний ансамбль «Любисток», джаз-квінтет «Арт-престиж». В структурі філармонії перебував Гуцульський ансамбль пісні і танцю, який з 1 листопада 2009 року перейшов у статус юридичної особи під назвою «Івано-Франківський академічний Гуцульський ансамбль пісні і танцю «Гуцулія» і розпочав свою самостійну творчу діяльність. 9 грудня 2009 року Указом Президента України ансамблю наданий статус «національний».

А. Ч.

КОНКУРСИ

НАЙКРАЩИМ – НАГОРОДИ

Заступник начальника управління культури Івано-Франківської облдержадміністрації В. Тимків і директор навчально-методичного центру культури і туризму Прикарпаття В. Олексюк вручили диплом ІІ ступеня і грошову премію у розмірі 1800 грн. завідувачу клубу села Семаківці Городенківського району Василю Плаксію. Клубна установа села здобула друге місце на першому обласному етапі Всеукраїнського огляду-конкурсу клубних закладів сільської місцевості – як один із шести переможців.

В області протягом лютого-вересня цього року проведені районні, міські огляди-конкурси клубних закладів у сільській місцевості, в яких взяли участь 660 клубних установ, а з вересня по листопад – перший обласний етап Всеукраїнського огляду-конкурсу, в якому взяли участь 18 клубних закладів, які стали переможцями районних і міських оглядів.

Н. К.

ДО ПЕРВНІВ

СКАРБ ДЛЯ НАЩАДКІВ

Мова це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять…
Олесь Гончар

У день вшанування пам'яті преподобного Нестора-Літописця українці відзначили День української писемності та мови. Це свято, яке гуртує всіх на шляху до відродження духовності, зміцнення державності, формування громадянського світогляду. Кожен народ відбувся тоді, коли усвідомив себе в рідному слові. Впродовж останнього тисячоліття українська мова зазнавала і зазнає чимало утисків та поневірянь. Лише за триста років поневолення було близько п'ятсот циркулярів про заборону чи обмеження української мови. Та і на двадцятому році незалежності вона знову загрожена. До Верховної Ради поданий законопроект «Про мови в Україні», який загрожує не лише її існуванню і розвитку, а й існуванню та розвитку однієї з найбільших держав Європи, самої української нації.

Солідарність з усіма, хто любить і шанує рідне слово і збереже його для нащадків, у День української писемності та мови у Бурштинському енергетичному коледжі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу продемонстрував форум інтеліґенції Бурштина. Його тема – «Захистимо українську мову та правдиву історію України». На це дійство зібрались представники інтеліґенції освітніх, культурних, медичних закладів, представники духовенства, ветерани національно-визвольних змагань, студенти, педагоги і працівники енергоколеджу. У святково прикрашеній актовій залі працівники бібліотеки навчального закладу організували тематичну книжкову виставку. Приємно, що перед цим заходом у навчальний заклад завітали львівський письменник, наш земляк з Рогатинського району Роман Коритко, голова районного КУНу Василь Крук, які подарували енергоколеджу книги зі своїх бібліотек. Зі словами-привітаннями до присутніх звернулись отець-декан УГКЦ Василь Завірач, кандидат філософських наук, доцент, директор енергоколеджу Олександр Джура.

– Мова – це важливий чинник самовизначення нації, надійна основа розвитку країни. Саме вона є душею нації, її генетичним кодом, адже у її глибинах народилося культурне надбання, яким може пишатися український народ. Мова є основою духовного багатства народу й інтелектуального потенціалу, найвагоміше надбання кожної окремої людини і найбільша суспільна цінність, – наголосив Олександр Дмитрович. – Маємо безцінний дар: одну з наймилозвучніших і найкрасивіших мов світу. Всебічна підтримка державності мови, зростання її престижу, зміцнення і розвиток – почесна місія кожного громадянина.

Голова районного товариства «Просвіта», заслужений працівник культури, генеральний директор державного заповідника «Давній Галич» Олександр Береговський акцентував увагу присутніх на питаннях утвердження і захисту української мови, розвитку національної культури, відродження історичної пам'яті, формування у підростаючого покоління почуття власної та національної гідності. Олександр Богданович закликав студентів навчального закладу до створення первинного осередку «Молодої Просвіти» і на згадку подарував книги на історичну тематику.

Ведучі свята запросили до слова голову районного братства ОУН–УПА Миколу Яцківа. Микола Максимович усе своє життя боровся за державність України, в роки воєнних лихоліть неодноразово зазнавав поневірянь і тортур. З болем у серці він закликав присутніх берегти мову, усвідомлювати велику вагу рідного слова й особисту відповідальність за нього перед історією і майбуттям.

Про захист рідної мови, відновлення історичної справедливості, плекання в собі прагнення до знань, високої духовної народної культури, що належить не лише нам, а й всьому світу йшлося у виступах представника з Рогатинського району Ярослава Сидора, викладача історії енергоколеджу Тараса Чолія.

Слід віддати належне організаторам форуму Миколі Яцківу, заступникові директора з виховної роботи Ігорю Дмитришину, керівникові драматичного гуртка, викладачеві української мови та літератури Галині Коп'як, художнім керівникам Марії Мрочко, Тетяні Ковальчук, ведучим свята Ніні Тріщук, Василеві Мацевку, Святославові Николайку, Оксані Кузів, Богданові Рябку, Богданові Галамазі, Христині Воробчак, Ользі Городинській, Захарієві Білецькому, Тарасові Білецькому.

Не вперше порадувала своїм ніжним та чарівним голосом наймолодша учасниця, неодноразовий лауреат Всеукраїнських та Міжнародних вокальних конкурсів сучасної української пісні Софійка Терлецька. Майстерно виконали пісенні твори Марія Мурин, Наталія Шуфлат, Людмила Мацкан, Марта Ковальчук, Софія Джогол, Ганна Джогол, Соломія Скриник, Микола Федоронько, Наталія Бук, Тетяна Кіт, Галина Дружбляк. Українську народну пісню «Сухая тополя» і пісню-звернення «До українців» виконали Андрій Деренюк, Людмила Мацкан, Василь Чмелик.

Дякував усім директор навчального закладу Олександр Джура. Він висловив переконання, що форум інтеліґенції посіє в душах юнаків та дівчат зерна любові до своєї мови, історії, держави.

Мар'ян ГРІНЕР,
завідувач інформаційно-видавничого відділу Бурштинського енергетичного коледжу ІФНТУНГ, керівник гуртка «Літературне краєзнавство»

ЧАС РІКОЮ ПЛИВЕ…

ТУРИЗМ – ПРОФЕСІЯ РОМАНТИКІВ

Зустріч ветеранів туризму у Яремчі

Розповіддю про туризм нікого не здивувати, як і серйозною професією начебто цю сферу діяльності не назвеш. Особливо сьогодні, коли модно «робити великі гроші». Працею заробляти простим смертним українцям не вдається. Хіба що не в Україні.

Але я говорю про туризм. Звісно, він в Україні не вмер, а просто відповідно до соціально-економічних реалій трансформувався з колишнього радянсько-профспілкового (масовість і дешевизна улюблених мандрівок для всіх!) у родинні й більш споживацькі групки, що мають можливість витрачати тисячу і більше гривень, або сотень доларів, за тиждень проживання в люксових садибах чи в Косові, чи Яремчі, чи деінде в Карпатах. Звісно, така форма відпочинку також приємна, особливо для господарів, бо є певний зиск. Але справжнім туризмом тут і не пахне, хоч по всіх районних центрах і містах у владних структурах створені цілі відділи з туризму і рекреації, щоб отим «зеленим туризмом» керувати, а фактично це завуальований під «інтенсивну працю» притулок для добре забезпечених, які не поспішають наповнювати державну казну.

Запитаєте: а хто туризмом спроможний оту казну наповняти? Це якраз найцікавіша штука – в радянські часи саме туризм через свою масовість і за фінанси профспілок (так звані суспільні фонди) її і наповнював. Заробляли, зрештою, всі – і ґазди, і екскурсоводи, і сфера громадського харчування з торгівлею разом, і автобусні парки тощо.

Я цю галузь добре знаю, бо мав приємність у 70-их роках минулого століття працювати в Яремчанському бюро подорожей-екскурсій. Саме в цей час добробут українців і ворохтянців почав різко зростати – туристи з цілого тодішнього Радянського Союзу не цуралися приватного сектора, де, хоч і не було побутових зручностей, раділи гостинності господарів і навперебій замовляли екскурсії пішохідні по Яремчі та околицях і автобусні – до Ворохти, Косова, Коломиї, Ужгорода, Рахова, Івано-Франківська, бо, крім чарівної природи, їх вражала й захоплювала майстерність екскурсоводів.

Це були професіонали своєї справи, бо дістати схвальний відгук від екскурсантів – працівників з міністерства культури, режисерів і акторів кіностудії ім. О. Довженка чи викладачів Ужгородського університету – це висока заслуга екскурсовода за його працю. Щоб досягти високої майстерності, працівники методичного відділу (прекрасні фахівці з вищою освітою – Алла Гошовська, Людмила Балашова і сам директор Олександр Почкаєв) систематично проводили інтенсивну навчально-практичну роботу з екскурсоводами від написання тексту екскурсії, прослуховування на маршруті та обговорення на методичній раді. Вибачайте, але на дурняка, сяк-так провести екскурсію, як це роблять тепер аматори без освіти, не дозволяє совість людини-професіонала. Варто додати, що екскурсбюро було єдиною в радянські часи рентабельною організацією в Яремчі, яка надавала послуг на мільйон триста тисяч карбованців щорічно. Як мовиться, такі великі гроші робилися з повітря і голови екскурсоводів.

І як приємно, що нещодавно, 30 жовтня, з ініціативи колишнього екстраекскурсовода Петра Андруховича, микуличинця, який уже довший час живе і працює в США, в Яремчі зібралися давні друзі – працівники екскурсбюро, щоб відзначити 40-річчя створення Яремчанського бюро подорожей та екскурсій. Хоч на теперішній час ця організація в Яремчі не існує (велика втрата для краю і людей), але місцева влада не залишилася осторонь ветеранів туризму. Керівництво міської ради запросило їх на коротку і приємну зустріч – багато з присутніх були нагороджені з нагоди 40-річного ювілею почесною грамотою. За вагомий особистий внесок Петра Андруховича і Людмилу Балашову, крім почесних грамот, нагородили ще й пам'ятною медаллю міського голови Василя Онутчака.

Перш за все, поважне товариство прийшло до церкви Івана Хрестителя на Службу Божу за упокій безсмертних душ давніх співпрацівників, які відійшли у вічність, а заодно в щирій молитві подякувати Богові, що мають радість милуватися карпатським світом і життям.

– Ці давні товариші часто приходили в мої сни, – сказав Петро Андрухович, – і нинішня заупокійна Служба Божа – це те, що годилося зробити.

Звичайно, роки змінили всіх нас, ми майже всі – пенсіонери, але за дружним застіллям у кафе «Турист», яке є візиткою Яремчі, іскрометними експромтами і спогадами Володимира Антонецького, Василя Пендорака, Петра Андруховича, Дмитра Досина, Людмили Балашової, Ольги Ватаманюк та інших промовляла їхня чарівна молодість, нев'януча пам'ять, гострий розум і, безперечно, мистецтво говорити, чітко й образно формулювати свої думки.

В похвалу Петрові Андруховичу всі друзі відзначили й те, що він від «імені держави» замовив на свій кошт нагрудні ювілейні значки «Яремчанське бюро подорожей та екскурсій», «Турист 1970–2010», що є увічненням пам'яті про колишню працю й славу цілого колективу в історії Яремчанщини.

Як творча особистість, в котрої завжди пульсує думка, Петро Андрухович запропонував цікаву ідею: «А чому б у Яремчі не встановити оригінальний пам'ятник екскурсоводу? Я шукав в Інтернеті – у світі такого нема» Мудро. В Яремчі всі підтримають цю пропозицію.

Роман ФЛИС, *член НСЖУ*

ЮВІЛЕЇ

ЖИВОПИС І ЛІТОПИС ОЛЕКСАНДРА КОРОВАЯ

Альбом ще пахне свіжою фарбою, приваблює живописними, пастельними роботами й рисунками відомого в Україні художника – випускника Одеського художнього училища, який 1952 року був скерований до Станіслава. Тут уродженець Вінницької області, учень відомих художників-наставників – В. Бондаренка, Ф. Кричевського, І. Титова – розкрився як портретист і пейзажист. Він вступив до Спілки художників, створив при ЗОШ № 5 художній музей, розгортав персональні виставки (1984–2010), налагодив щирі творчі й людські стосунки з місцевим населенням і продовжує творити. У 2008 році старійшина НСХУ області відзначив своє вісімдесятиліття широкою виставкою робіт у художньому музеї, а вже цього року шанувальники творчості Олександра Коровая одержали чудовий подарунок.

Альбом-каталог робіт упорядковував член НСПУ, лауреат обласної літературної премії ім. В. Стефаника, мистецтвознавець, провідний науковий співробітник Івано-Франківського обласного художнього музею Мирослав Аронець, який подав життєпис художника, проілюструвавши його світлинами з родинного архіву, де чимало відомих постатей, окремо виділив основні дати життя і творчості О. Коровая. Широко представлена палітра творчих робіт майстра – живописні портрети, пейзажі, натюрморти, виконані олією на картоні та полотні, пастелі й рисунки, виконані олівцем і вугіллям, фломастером.

Чудово поліграфічно виконаний на крейдовому папері в твердій палітурці альбом видало видавництво «Лілея-НВ» при підтримці облдержадміністрації, обласної та міської рад. Його можна переглянути в бібліотеках і придбати в магазині видавництва та художньому салоні НСХУ. Доторкніться до краси, яку творить майстер пензля Олександр Коровай.

Любов ЗОРІНА

м. Станіслав, 1960 р.

ТРАДИЦІЇ

ВІД ТРЕТЬОЇ ПРЕЧИСТОЇ ДО НОВОРІЧЧЯ

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

На 9 грудня припадає зимовий Юрій (Єгорій, Георгій Побідоносець). З цим святом не пов'язано якихось значущих обрядів. Водночас, у народі вважали, що на зимового Юрія вовки вперше збираються в тічки й проводять шлюбні ігрища аж до Йордану (19 січня). В цей час звірі особливо небезпечні, тому традиційно на це свято селяни намагалися надійно закрити на ніч кошари та хліви, бо вовки на Юрія начебто найчастіше крадуть свійську худобу.

З Юрієвим днем була пов'язана одна відома історична подія, яку зафіксувало прислів'я: «Ось тобі і Юр'їв день». У XV–XVIII ст. у Російській імперії був законодавчо закріплений період (один тиждень до Юрія, один – після нього), коли селянам дозволялося вільно переходити від одного землевласника до іншого. Проте 1783 р. Катерина II скасувала це право.

За народним календарем цим святом визначали й погоду. Люди говорили, «який день на Юрія – така й зима».

На 13 грудня припадає свято Андрія, якого ще в народі кличуть Калита. Воно вважається парубоцьким святом, адже дівчата вже мали свій день на Катерини. Це свято є логічним продовженням молодіжних гулянь, коли юнаки і дівчата обирали одне одного для майбутнього подружнього життя. З Андрієм пов'язано дуже багато обрядодій. Оповімо тільки про одну.

Так от, удосвіта напередодні Андрія дівчата йшли до криниць, набирали в рот води і вже вдома замішували на ній борошно (парубкам, аби не заважали, дівчата обіцяли відкупного – макітру вареників, це обов'язкова страва на «андріївській вечері»). Потім дівчата випікали по два хлібці (для себе й судженого), ввечері гуртом виставляли їх на ослоні й випускали голодного пса. Чий хлібець собака з'їдав першим, та дівчина якнайшвидше з-поміж інших вийде заміж. Цього дня ворожили на щасливе і нещасливе подружнє життя, чекали, що вночі приснився суджений тощо. У деяких реґіонах хлопці, котрих дівчата не запросили на Калиту, вчиняли всілякі бешкети: лякали їх, крали ворота, розбирали тини тощо. За такі жарти батьки дівчини мусили відкупитися – поставити могорич.

На Андрія жінки намагалися не пекти хліба, не шити й не прясти. Цього дня стежили і за погодою. Якщо вдень ішов сніг, то бути хурделицям цілий тиждень. Якщо до цього дня сніг не випав – зима буде теплою, а як випав – довгою і холодною.

У давніші часи навчальний процес (тобто «школа») починався взимку – 14 грудня за новим стилем, у день святого пророка Наума. За народним уявленням, Наум – покровитель розуму, знань і доброчинства, а тому люди були переконані: якщо на святого пророка розпочати навчання, то дитина краще опановуватиме науку, а відтак набереться ума-розуму. З цього приводу казали: «Пророк Наум наведе на ум».

Як відомо, у XVII ст. в Україні був високий рівень освіти. У той час мандрівники-іноземці відзначали, що практично в кожному селі були школи, а за рівнем письменності наш народ випереджав найбільш розвинені європейські (на жаль, за часів України як частини Російської імперії та Польщі все це було знищене).

Як уже згадувалось, на останній місяць року припадає найбільше свят. З цього приводу кажуть: «У грудні що не день, то празник». Особливо від Варвари, що припадає на 17 грудня. В одній з численних леґенд ідеться про те, що Варвара була такою мудрою на вишивання, що оздобила навіть ризи самому Ісусові Христові. Тому цього дня жіноцтво займалося лише рукоділлям. Беручись за вишивання, вони хрестилися й казали: «Свята Варвара золотими нитками Ісусові ризи шила і нас навчила». Оскільки для українського жіноцтва вишивання було національною особливістю, представниці прекрасної статі вважали великомученицю Варвару покровителькою.

Якщо Варвари вважалось жіночим святом, то свято Сави, котре припадає на 18 грудня, позначене чоловічими обрядодіями. Щоправда, якихось особливих відзнак не було. Чоловіки цього дня знаходили розраду в тому, що йшли до Сави, якщо такий був у селі, справляти його день ангела, а жінки збирались у рукодільницькі гурти, бо настала пора «і савити, і варварити, і куделю кучмарити». Хто ж не працював, про того казали: «Який Сава, така йому й слава». Казали ще, що «Сава – батько зимового Миколи». І справді, за Савою наставало одне з найшляхетніших свят – Миколи.

Усі три свята – Варвари, Сави та Миколи, що «гледіли одне одного», звалися в народі миколаївськими святками. Вже цей факт свідчить про те, що в народі до святого Миколая, 19 грудня, ставилися з особливою повагою, оскільки «він – другий після Бога заступник на землі».

Зимовий Миколай здавна вважався покровителем усіх бідних і знедолених, землеробства і тваринництва, земних вод. Цей день особливо люблять діти, бо святий Миколай обдаровує кожну дитину.

На Миколая припадає і обряд «полазників». Миколаївським «полазником» переважно був господар. Вставши, рановранці він обходив подвір'я, з відповідною примовкою заходив до хліва, після чого прямував до хати як перший відвідувач оселі на святого Чудотворця.

День зачаття святої Ганни, що припадає на 22 грудня, не позначений якимись особливими обрядодійствами. Проте в давнину це була, очевидно, значуща подія, оскільки в народі цей день і досі називають «родинами сонця». Це пов'язано з тим, що на Ганни припадає зимове сонцестояння, після чого світило «повертає на літо, а зима – на мороз». За Ганнами прогнозували різдвяно-водохрещенську погоду. З цього приводу в народі кажуть: «Яка Ганка до полудня, така зима до кінця грудня», чи «Яка Ганка до ніченьки, така зима до весноньки».

За довголітнім прогнозуванням день святого Спиридона – 25 грудня – вважається найхолоднішим в останньому місяці року. Це пов'язано з тим, що «сонце переходить на другий бік», а отже, одягається у святковий жупан, і на санях від'їздить до теплих країв, а зима, радіючи цьому, цілу ніч волочиться під вікнами у ведмежій шкурі, змушуючи бабусь розпалювати печі... Чи не тому в давнину на честь Сонцеворота дайбожичі цілу ніч палили вогнища, а вдосвіта, зустрівши перші промені сонця, виходили на околиці сіл і голосно кричали.

З наступного дня люди починали спостерігати за погодою: яким буде кожен наступний день, такою буде погода наступного місяця – 26 грудня прогнозували січень, 27 – лютий, 28 – березень і так аж до Різдва; 7 січня завбачували погоду на наступний грудень.

Календарний рік завершується двома святами – Томи й Даниїла, що припадають на 29 і 30 грудня. Їх у народі не відзначали, хоча стосовно Томи збереглися цікаві прислів'я, котрі говорять самі за себе: «Прийшов Тома – сиди вдома» чи «Добре говорив святий Тома, що в грудні найліпше сидіти вдома». Ці мудрослів'я пов'язані з тим, що морози у грудні та січні є найсильнішими. І нерідко траплялися випадки, коли люди, вирушаючи в цей час у дорогу, наражалися на велику небезпеку.

Запроваджені нашими пращурами обряди й пов'язані з ними дійства красномовно засвідчують: український народ умів не тільки працювати, а й влаштовувати дозвілля. Вклонімося і пишаймося, що ми є нащадками, може, не завжди й вдячними, цих воістину геніальних пращурів нашої багатостраждальної історії. Наш священний синівський обов'язок – бодай раз на рік запросити до Святвечері їхні світлі й праведні душі, аби всім разом скуштувати за родинними погостинами смачної куті й дзвінко заспівати колядок за щасливе майбутнє рідної України!

Підготував ***Ігор ГАВРИЛЕНКО***

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ СЛОВА

Слово – не горобець: вискочило – не спіймаєш.
Народна мудрість

(Продовження. Поч. у № 43)

УКРАЇНСЬКІ ЧАСОПИСИ ДОБИ УНР–ЗУНР (1918–1919)

«ВІСНИК ДЕРЖАВНИХ ЗАКОНІВ І РОЗПОРЯДНИКІВ ЗОУНР». Урядовий орган, в якому друкувалися закони і розпорядження Національної Ради і Державного Секретаріату Західних Областей УНР. Виходив 1919 р. в Станиславові.

«ВІСНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ЗУНР». Виходив з 01.12.1918 р. до травня 1919 р., спочатку в Тернополі, потім – у Станиславові. З червня 1919 р. до кінця 1919 р. «на зарядження диктатора ЗОУНР» друкувався у Кам'янці-Подільському під назвою «Вісник Українського війська». Редактор – І. Боберський.

«ВІСНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРІАТУ ШЛЯХІВ» – орган Секретаріату ЗУНР. Виходив у Станиславові 1918–1919 рр.

«СВОБОДА» – політичний, просвітній і господарський часопис. Як тижневик виходив у Львові (1915 р. – у Відні). 1919 року видавався у Станиславові. З 1922 до 1939 р. – у Львові.

«РЕПУБЛИКА» – щоденна газета. Офіціоз уряду ЗОУНР. Часопис презентував себе так: «Орган загалу західноукраїнського республіканського громадянства», є «часописом республікансько-демократичним і безпартійним», який «стоятиме рішуче на становищі української державности, повної державної незалежности всіх українських земель від Кавказу по Карпати». Виходила в Станиславові з 2 лютого до 25 травня 1919 р. (дім Дирекції залізниць, 3-ій поверх). Відповідальний редактор – Іван Кревецький. Вийшло 94 чисел часопису. Співпрацювали: В. Дорошенко, М. Струтинський, М. Федюшка, А. Баб'юк та інші.

«НАРОД» – опозиційний урядові ЗУНР політичний часопис. Орган Української радикальної партії. Спочатку – тижневик, згодом – щоденник. Виходив у Станиславові від 24 квітня до 25 травня 1919 р. Друкувався у друкарні Ст. Хованця. Головний редактор – М. Балицький. У газеті співробітничали: Ростислав Заклинський, Осип Назарук, Лев Бачинський.

«ВОЛЯ» – тижневик. Орган Української соціал-демократичної партії. Видавався у Станиславові від 27 квітня до 14 травня 1919 р. Видавець – управа УСДП. Відповідальний редактор – Роман Яросевич.

«НОВЕ ЖИТТЯ» – громадський щоденник краєвого характеру соціал-революційного спрямування. Видавався за державності ЗУНР у Станиславові від 10 листопада 1918 р. до 18 квітня 1919 р. Вийшло 89 чисел. Видавець – Зенон Козловський. Редактори: Іван Рибчин, Ростислав Заклинський. Адреса редакції: вул. Сапіжинська (тепер – Незалежності), 23; від 18.02.1919 р. – вул. Хмельницького (тепер – Чорновола), 1.

«ПРОЛОМ» – літературно-науковий місячник. Видавався у Станиславові з весни 1919 р. культурно-освітнім товариством «Молода громада». Редактор – Іван Ставничий. У «Проломі» співробітничали Василь Пачовський, Володимир Бригідер, Марко Черемшина (Іван Семанюк), Юліян Місеневич, Дмитро Козій (Д. Казармів), Зенон Курилович, Микола Федюшка-Євшан та інші.

УКРАЇНСЬКІ ЧАСОПИСИ ПЕРІОДУ ПОЛЬСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ СТАНИСЛАВОВА (1920–1939)

«УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ» – громадсько-політично-економічно-літературний тижневик. Видавався у Станиславові від 3 квітня 1921 р. (з перервами) до 1923 р. Двічі заборонявся польською владою. Видавець – Зиновій Козловський. Редактор – Іван Ставничий. У 1921 р. вийшло сім чисел часопису, у 1922 р. – 11 чисел, у 1923 р. – два числа. Мета тижневика – «бути пособником нашій внутрішньоорганізаційній політиці, незалежно від тих партійних програм, які сьогодні хвилюють наш народ». До 60-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка тижневик подав серію матеріалів про Шевченкові дні в Станиславові й околицях, про діяльність українських товариств. Того ж 1921 р. часопис припинив випуск: був заборонений польською владою. Відновився 8 жовтня 1922 р. Відповідальний редактор – Іван Ставничий. 23 жовтня польська поліція заарештувала Івана Ставничого і Зиновія Козловського. Як безпартійний ілюстрований тижневик часопис поновив свій вихід у Станиславові з 21 червня 1931 р. по 1934 р. Присвячувався справам політичним, культурно-освітнім, господарським і суспільним Покуття, Підгір'я, Поділля. Редакція: вул. Голуховського, 17. Видавець – Антін Білоскурський. Вийшло 21 число.

«КНИЖКА» – критико-бібліографічний журнал-вісник українського книжкового руху, орган Союзу українських книгарень і накладень. Видавець і відповідальний редактор – Іван Чепига. При «Книжці» виходив додаток «Всеукраїнська бібліографія» під редакцією Івана Калиновича. Журнал видавався видавництвом «Бистриця» у Станиславові 1921–1923 рр.

«МУЗИЧНИЙ ВІСТНИК» виходив у Станиславові у 1921 р. Видавало товариство «Ліра». Вийшло лише одне число.

Володимир МОРОЗЮК,
член Національної спілки письменників України

(Далі буде)

Колектив ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка висловлює співчуття працівникові видавничого відділу Оресту Капустинському з приводу смерті його матері Марії.

Голова ОО ВУТ «Просвіта» Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ